

банківських кредитів від загальної суми – 20,8%, прострочених кредитів –22,5%). При цьому, рівень рентабельності підприємств станом на 2014 р. становила біля 3%, а рівень рентабельності промислових підприємств – 2,8% [1; 2].

За цих умов, для стимулювання кредитування банками реального сектору, необхідно: розвивати систему гарантії кредитів, наданих пріоритетним галузям економіки; запровадити цільові лімітні аукціони, та кредитні лінії в рамках рефінансування НБУ кошти від яких будуть спрямовуватись на кредитування реального сектору; забезпечити умови, які б зацікавили банківські установи в кредитуванні підприємств реального сектору та створити механізм податкового й бюджетного стимулювання як підприємств, так і банківських установ (використання кредитних канікул, пільгове кредитування); забезпечити належне правове та економічне середовище, яке б сприяло захисту інтересів кредиторів та позичальників в процесі кредитування.

Отже, банківське кредитування реального сектору має стати потужним джерелом фінансування підприємницької діяльності, що дозволить забезпечити процеси розширеного відтворення в суспільстві за рахунок активізації інвестиційно-інноваційної діяльності. Тому стимулювання банківського кредитування реального сектора економіки є важливим завданням економічної політики, вирішення якого матиме суттєвий соціально-економічний ефект для розвитку України. Проте низка специфічних особливостей розвитку підприємництва в Україні, складні внутрішні і зовнішні економічні умови діяльності підприємств реального сектору підвищують ризики банківського кредитування цього сегменту, внаслідок чого виникає розрив між потребою підприємців у кредитах та спроможністю банківської системи її задовольнити. За цих умов реалізація економічної ролі банківського кредитування як рушійної сили розширеного відтворення утруднюється. Подолати ж цю проблему можливо лише за рахунок тісної взаємодії всіх учасників фінансово-кредитного ринку – позичальників, банків, НБУ і держави.

Список літератури:

1. Офіційний сайт НБУ. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=10465306>
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Богдан РИЗВАНЮК
студент факультету банківського бізнесу
Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник:
к.е.н., доцент Андрушків Т.І.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ БАНК ТА ЙОГО ФУНКЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Одним із елементів розвитку економіки є ефективне проведення монетарної політики, яка являє собою політику держави через яку уповноважена державою інституція, тобто Центральний банк, контролює обсяг пропозицій грошей з метою встановлення цінової стабільності, сприяння економічному зростанню, дотриманню

рівня безробіття населення на низькому рівні. Зокрема важливість виконання функцій Центральним банком забезпечує стабільність економіки.

Головною ланкою банківської та кредитної системи будь-якої держави є центральний банк. Центральні банки в їх сучасному вигляді існують порівняно недавно. На ранніх стадіях розвитку капіталізму чітке розмежування між центральними (емісійними) та комерційними банками було відсутнє. Комерційні банки активно вдавались до випуску банкнот з метою залучення капіталу. По мірі розвитку кредитної системи проходив процес централізації банківської емісії в деяких великих комерційних банках. Підсумком цього процесу стало закріплення за одним з банків монопольного права на випуск банкнот. Спочатку такий банк називався емісійним або національним, а в подальшому – центральним, що відповідало його зверхньому положенню у кредитній системі [1].

Відомо, що перший національний банк – шведський “Ріксбанк” – був заснований в 1668 р. на межі переходу від феодалізму до капіталізму. В 1694 р. був заснований Банк Англії. Але ці банки не володіли правом на емісію грошових знаків і їх функції відрізнялись від функцій сучасних центральних банків. Так наприклад, Банк Англії спочатку повинен був фінансувати торгівлю та промисловість, а Банк Нідерландів – внутрішню та зовнішню торгівлю. Центральні банки в їх сучасному вигляді виникли в ХІХ ст. В сучасних умовах практично в усіх країнах світу існують центральні банки, але між ними є вагомі відмінності, обумовлені особливостями політичного та фінансово-економічного розвитку країн [1].

Серед різноманітних функцій центральних банків потрібно виділити основні, без яких неможливе виконання головної мети центрального банку – збереження стабільності національної грошової одиниці; та додаткові, що відповідають рішення цього завдання. Основні функції, що здійснюються всіма без винятку центральними банками, поділяються на регулюючі, контрольні та обслуговуючі.

До регулюючих функцій відносять:

- управління сукупним грошовим оборотом;
- регулювання грошово-кредитної сфери;
- регулювання попиту та пропозиції на кредит.

Під контрольними функціями розуміють:

- здійснення контролю за функціонуванням кредитно-банківської системи;
- проведення валютного контролю.

Обслуговуючі функції здійснюються при:

- організації платіжно-розрахункових відносин комерційних банків;
- кредитуванні банківських установ та уряду;
- виконанні центральним банком ролі фінансового агента уряду.

Хочемо виділити важливість регулюючої функції, яка притаманна всім без винятку центральним банкам, і включає розробку та проведення грошово-кредитної політики. Характер запровадженої центральним банком грошово-кредитної політики багато в чому залежить від ступеню його незалежності від уряду, яка може бути більшою або меншою, але ніколи не є абсолютною. Наприклад, цільові орієнтири зміни агрегатів грошової маси зазвичай визначаються безпосередньо центральними банками. В той же час не один центральний банк не може самостійно, без участі держави, встановити той або інший валютний режим. З іншого боку, відмічені за останні десятиріччя тенденції в грошово-кредитній сфері сприяли посиленню незалежності центральних банків. Так, процеси лібералізації руху капіталів призвели до підвищення значення ринкових інструментів та зменшення ролі адміністративних

заходів регулювання. Це, в свою чергу, викликало згортання регламентуючих процедур і в певній мірі зміцнило незалежність центральних банків.

Не менш важливою контрольною функцією центрального банку є здійснення валютного контролю та валютного регулювання. Як відомо, ступінь жорсткості валютного контролю та валютного регулювання залежить передусім від загального валютно-економічного стану в країні. Так, в країнах, що розвиваються, контролю, як правило, підлягає дуже широке коло операцій по зовнішнім платежам та розрахункам, що обумовлено необхідністю регламентації витрачання іноземної валюти. Навпаки, найбільш розвинуті в економічному відношенні країни в даний час ідуть шляхом лібералізації валютного контролю.

Важливу роль виконує обслуговуюча функція центрального банку – кредитування кредитно-фінансових інститутів та уряду. Будучи кредитором останньої інстанції, центральні банки надають позики кредитно-фінансовим установам, які зазнають тимчасових труднощів пов'язаних з недостатністю фінансових ресурсів. За допомогою кредитування уряду центральні банки здійснюють фінансування державного боргу та дефіциту державного бюджету. Це особливо широко використовується в країнах, що розвиваються, де позики центрального банку уряду складають значну частину їх активів. Навпаки, розвинуті держави уникають подібної практики. В зв'язку з цим дана функція відноситься не до основних, а до додаткових.

Отже, центральні банки – це органи державного регулювання економіки, яким надано монополічне право випуску банкнот, регулювання грошового обігу, кредиту, валютного курсу, зберігання золотовалютних резервів. Центральний банк є “банком банків”, фінансовим агентом уряду при обслуговуванні державного бюджету, тощо.

Список літератури:

1. Основні функції Центрального банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buklib.net/27books747/>
2. Офіційний сайт Національного банку України в мережі Інтернет [Електронний ресурс].- Режим доступу://<http://www.bank.gov.ua>
3. Савлук М. Грошово-кредитна політика як фактор економічної стабілізації в Україні // Вісник НБУ, - 1997.-№ 8.

Олег СОВ'ЯК

*студент факультету банківського бізнесу
Тернопільський національний економічний університет*

ФАКТОРИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Фінансовий стан комерційних банків характеризується достатністю капіталу, ліквідністю балансу, ступенем ризикованості операцій.

Банківська сфера має надзвичайно важливе значення у системі забезпечення ефективного функціонування економіки країни. Недостатній рівень конкуренції комерційних банків, незадовільний рівень фінансової стійкості, а також неминуче підвищення ризику неповернення коштів за багатьма активними операціями вносять корективи в схему формування і розподілу фінансових ресурсів банків та їх управління. На сучасному етапі розвитку господарських процесів необхідно враховувати безліч факторів, що невід'ємно пов'язані із супутніми процесами кредитно-грошового обігу.